

copyright: goran basarić

SPECIJALNO IZDANJE // april 2010. // www.yihr.org // office@yihr.org // Index:YIHR-04-10616-06.04.2010.

OTPOR TRAJE

RIMTUTITUKI PROTIV RATA U BIH

Otpor ratu u BiH bio je pitanje časti. Nije bilo ni lako ni bezbedno suprotstaviti se galopirajućem ludilu podsticanom od institucija, medija i „uglednih“ pojedinaca. To, međutim, nije zaustavilo one najhrabrije. Otpor su pružili građani, organizovani u tek nastale nevladine organizacije, intelektualci i umetnička i kulturna elita Beograda. Otpor se manifestovao kroz ulične akcije, tribine, peticije i građanske proteste. Svoj vrhunac antiratni pokret u Srbiji dostiže upravo sa početkom rata u Bosni i Hercegovini. Bio je ovo mali korak za mir, ali veliki za budućnost Srbije. Iako nisu imali nikakve šanse protiv uhođane mašinerije režima i elita u Srbiji, anti-ratni aktivisti uspeali su da barem delimično spasu obraz Srbiji. Oni su omogućili da danas postoji pokret koji se bori za nove društvene vrednosti – pravdu za žrtve, istinu o ratovima (i o ulozi Srbije u njima) i temeljnu reformu države i društva kao jedinu garanciju da se ratovi i zločini više nikada neće ponoviti.

copyright: goran basarić

SPECIJALNO IZDANJE // april 2010. // www.yihr.org // office@yihr.org // Index:YIHR-04-10616-06.04.2010.

OTPOR TRAJE

RIMTUTITUKI PROTIV RATA U BIH

Otpor ratu u BiH bio je pitanje časti. Nije bilo ni lako ni bezbedno suprotstaviti se galopirajućem ludilu podsticanom od institucija, medija i „uglednih“ pojedinaca. To, međutim, nije zaustavilo one najhrabrije. Otpor su pružili građani, organizovani u tek nastale nevladine organizacije, intelektualci i umetnička i kulturna elita Beograda. Otpor se manifestovao kroz ulične akcije, tribine, peticije i građanske proteste. Svoj vrhunac antiratni pokret u Srbiji dostiže upravo sa početkom rata u Bosni i Hercegovini. Bio je ovo mali korak za mir, ali veliki za budućnost Srbije. Iako nisu imali nikakve šanse protiv uhođane mašinerije režima i elita u Srbiji, anti-ratni aktivisti uspeali su da barem delimično spasu obraz Srbiji. Oni su omogućili da danas postoji pokret koji se bori za nove društvene vrednosti – pravdu za žrtve, istinu o ratovima (i o ulozi Srbije u njima) i temeljnu reformu države i društva kao jedinu garanciju da se ratovi i zločini više nikada neće ponoviti.

ULOGA SRBIJE U RATU U BOSNI I HERCEGOVINI

Bez Srbije ništa se ne bi dogodilo, mi nemamo sredstva i ne bismo bili u stanju ratovati.

Radovan Karadžić,
Skupština Republike Srpske, 10-11. maj, 1994. godine

ŠIRENJE STRAHA I MRŽNJE – UVOD U RAT

Rat u Bosni i Hercegovini imao je jasan cilj – trebalo je stvoriti etnički čistu teritoriju koja bi u budućnosti bila pripojena Srbiji. Ovaj cilj ubrzo je prihvatila i Hrvatska, nalazeći svoj interes u podeli BiH. Da bi se u Bosni napravile etnički čiste teritorije prethodilo je medijsko zastrašivanje naroda i širenje nacionalne i verske mržnje. Režim u Srbiji odigrao je ključnu ulogu u širenju straha i mržnje među bosanskim Srbima sa ciljem da ih ubedi da krenu u rat.

Teze koje su formirane još osamdesetih i koje su poslužile kao temelj sluđivanju ljudi i njihovom guranju u rat su sledeće: BiH je avnojevska tvorevina čije su granice veštačke; u BiH se sprema repriza Drugog svetskog rata i genocida koji je nad Srbima izvršila NDH; samo narodi u bivšoj SFRJ imaju pravo na opredeljenje, pa tako i Srbi iz BiH mogu bez problema da se otcepe; BiH je stara srpska zemlja, Bošnjaci su izmišljena nacija, a Hrvati pokatoličeni Srbi; komunistička vlast predvođena Slovencima, Hrvatima i Muslimanima svesno je obespravljivala Srbe u BiH i od njih napravila manjinu; između Srba, Bošnjaka i Hrvata postoji vekovna mržnja i jedini način da žive u miru je da se podele uz prethodnu "humanu razmenu stanovništva" i slično.

Nijedna od ovih tvrdnji nije tačna, ali stručnjaci i osobe od integriteta koje su pokušale na to da ukažu bile su izložene potpunoj medijskoj

izolaciji ili satanizaciji. Režim Miloševića držao je pod apsolutnom vlašću državnu televiziju i radio (uključujući i pokrajinske elektronske medije) i sve značajnije štampane medije (kako dnevne, tako i periodične). Nezavisna stanica Studio B videla se samo na teritoriji Beograda, dok je jedini nezavisni dnevni list Borbu bilo skoro nemoguće kupiti u unutrašnjosti. I nezavisni nedeljnik Vreme imao je suviše mali tiraž da bi mogao čak i da pokuša da parira režimskim medijima.

ELITE U SLUŽBI RATNIH CILJEVA

Ideje koje opravdavaju rat bile su zvanično promovisane od strane rukovodstva Srbije. Iako su političari i državni funkcioneri otvoreno zagovarali ratnu opciju, to nije bilo dovoljno. Da bi se postigao cilj – potpuna mobilizacija masa za rat, u propagandu su uključeni široki slojevi tzv. društvenih elita. Na vrhu su stajali akademici i ljudi od profesionalnog ugleda koji su se bezrezervno stavili na raspolaganje ratnom režimu (nije ovde od značaja motiv svakog od njih, bilo je tu svega – od zaslepljenosti nacionalističkom ideologijom do obične fasciniranosti mogućnošću da postanu značajan društveni faktor). U režimskim medijima teren za rat pripreman je, kako uz pomoć direktnog širenja mržnje prema Bošnjacima i Hrvatima, tako i davanjem prostora isključivo ovakvim, nacionalističkim autorima da šire svoje ideje.

Tokom 1990. i 1991. godine, kada su pripreme za rat kulminirale, svakodnevno su u štampanim i elektronskim medijima pravljene intervjui sa nacionalistički orijentisanim akademikima, profesorima univerziteta, umetnicima ili drugim javnim ličnostima. Rečit primer predstavlja najuticajniji dnevni list Politika, u kom je samo od jula do septembra 1991. godine objavljeno 10 intervjuova (svaki na po nekoliko strana, uključujući i naslovnu) sa vodećim nacionalističkim akademikima (Čosić, Bečković, Tadić, Popov, Ivić, Pavić, Marković, Krestić ...). Ogroman prostor dat je i nacionalistički orijentisanoj intelektualnoj eliti srpskog naroda u BiH (Koljević, Plavšić, Ekmečić, Ostojić ...).

ULOGA SRBIJE U RATU U BOSNI I HERCEGOVINI

Bez Srbije ništa se ne bi dogodilo, mi nemamo sredstva i ne bismo bili u stanju ratovati.

Radovan Karadžić,
Skupština Republike Srpske, 10-11. maj, 1994. godine

ŠIRENJE STRAHA I MRŽNJE – UVOD U RAT

Rat u Bosni i Hercegovini imao je jasan cilj – trebalo je stvoriti etnički čistu teritoriju koja bi u budućnosti bila pripojena Srbiji. Ovaj cilj ubrzo je prihvatila i Hrvatska, nalazeći svoj interes u podeli BiH. Da bi se u Bosni napravile etnički čiste teritorije prethodilo je medijsko zastrašivanje naroda i širenje nacionalne i verske mržnje. Režim u Srbiji odigrao je ključnu ulogu u širenju straha i mržnje među bosanskim Srbima sa ciljem da ih ubedi da krenu u rat.

Teze koje su formirane još osamdesetih i koje su poslužile kao temelj sluđivanju ljudi i njihovom guranju u rat su sledeće: BiH je avnojevska tvorevina čije su granice veštačke; u BiH se sprema repriza Drugog svetskog rata i genocida koji je nad Srbima izvršila NDH; samo narodi u bivšoj SFRJ imaju pravo na opredeljenje, pa tako i Srbi iz BiH mogu bez problema da se otcepe; BiH je stara srpska zemlja, Bošnjaci su izmišljena nacija, a Hrvati pokatoličeni Srbi; komunistička vlast predvođena Slovencima, Hrvatima i Muslimanima svesno je obespravljivala Srbe u BiH i od njih napravila manjinu; između Srba, Bošnjaka i Hrvata postoji vekovna mržnja i jedini način da žive u miru je da se podele uz prethodnu "humanu razmenu stanovništva" i slično.

Nijedna od ovih tvrdnji nije tačna, ali stručnjaci i osobe od integriteta koje su pokušale na to da ukažu bile su izložene potpunoj medijskoj

izolaciji ili satanizaciji. Režim Miloševića držao je pod apsolutnom vlašću državnu televiziju i radio (uključujući i pokrajinske elektronske medije) i sve značajnije štampane medije (kako dnevne, tako i periodične). Nezavisna stanica Studio B videla se samo na teritoriji Beograda, dok je jedini nezavisni dnevni list Borbu bilo skoro nemoguće kupiti u unutrašnjosti. I nezavisni nedeljnik Vreme imao je suviše mali tiraž da bi mogao čak i da pokuša da parira režimskim medijima.

ELITE U SLUŽBI RATNIH CILJEVA

Ideje koje opravdavaju rat bile su zvanično promovisane od strane rukovodstva Srbije. Iako su političari i državni funkcioneri otvoreno zagovarali ratnu opciju, to nije bilo dovoljno. Da bi se postigao cilj – potpuna mobilizacija masa za rat, u propagandu su uključeni široki slojevi tzv. društvenih elita. Na vrhu su stajali akademici i ljudi od profesionalnog ugleda koji su se bezrezervno stavili na raspolaganje ratnom režimu (nije ovde od značaja motiv svakog od njih, bilo je tu svega – od zaslepljenosti nacionalističkom ideologijom do obične fasciniranosti mogućnošću da postanu značajan društveni faktor). U režimskim medijima teren za rat pripreman je, kako uz pomoć direktnog širenja mržnje prema Bošnjacima i Hrvatima, tako i davanjem prostora isključivo ovakvim, nacionalističkim autorima da šire svoje ideje.

Tokom 1990. i 1991. godine, kada su pripreme za rat kulminirale, svakodnevno su u štampanim i elektronskim medijima pravljene intervjui sa nacionalistički orijentisanim akademikima, profesorima univerziteta, umetnicima ili drugim javnim ličnostima. Rečit primer predstavlja najuticajniji dnevni list Politika, u kom je samo od jula do septembra 1991. godine objavljeno 10 intervjuova (svaki na po nekoliko strana, uključujući i naslovnu) sa vodećim nacionalističkim akademikima (Čosić, Bečković, Tadić, Popov, Ivić, Pavić, Marković, Krestić ...). Ogroman prostor dat je i nacionalistički orijentisanoj intelektualnoj eliti srpskog naroda u BiH (Koljević, Plavšić, Ekmečić, Ostojić ...).

Drugi ešalon, koji je, pored medija, delovao dosta i na terenu, predstavljali su velikodostojnici Srpske pravoslavne crkve. Oni su gostovali na tribinama, organizovali skupove, koristili verske praznike za nacionalističke govore, učestvovali bez ikakve ograde na partijskim skupovima SDS-a i pisali tekstove promovišući nacionalizam. Uža specijalnost bila im je širenje straha u vidu podsećanja na Drugi svetski rat, otkopavanje jama sa žrtavama ustaškog režima i širenje svih mogućih teorija zavera (Vatikan, Kominternu, Zapad, masoni, islamske zemlje – svi su se udružili protiv Srba i pravoslavija). Njihova retorika često je bila još ratobornija od intelektualaca (posebno su se isticali vodeće vladike – Amfilohije Radović, Atanasije Jevtić, Nikolaj Mrđa, Vasilije Kačavenda itd).

Na samom začelju, ali ne bez uticaja, stajala je plejada estradnih i polu-estradnih ličnosti – pisaca, slikara, novinara, publicista, profesora, pevača, političara ili jednostavno egzibicionista kojima je davan ogroman prostor u medijima, potpuno nesrazmeran njihovim biografijama ili javnom ugledu. Njihove izjave bile su najotrovnije i najšokantnije, pre svega zbog činjenice da nisu imali nikakav intelektualni ili moralni integritet koji bi mogli da ugroze svojim javnim delovanjem. Plejada ovih ličnosti iskoristila je priliku da postanu medijske zvezde i vrlo agilno se posvetila širenju mržnje i dokazivanju neminovnosti rata (istakli su se ljudi kao što su Vojislav Šešelj, Mirko Jović, Dragoslav Bokan, Milicić od Mačve, Rajko Petrov Nogo, Gojko Đogo, Isidora Bjelica, Dragoš Kalajić, Nebojša Pajkić, Miroslub Jevtić, Nebojša Jevrić, Milovan Ilić Minimaks, beskrajna kolona pevača i zabavljača, predvodnika turbo-folk estetike koja je bila na vrhuncu i slično).

Prljav posao za režim u Beogradu obavili su novinari elektronskih i štampanih medija. Oni su delovali dvostruko – kao izveštači i novinari pravili su ratno-huškačke priloge i emisije, dok su sa druge strane sa uredničkih pozicija prostor davali isključivo nacionalistički

i pro-ratno orijentisanim javnim ličnostima. Perjanica ratno-huškačkog novinarstva i direktor Miloševićevog RTS-a, Milorad Vučelić, čak je dobio funkciju u jednoj od srpskih autonomnih oblasti u BiH, istočnoj Hercegovini. Tamo su ga imenovali za ministra inostranih poslova (sic!). Među elektronskim medijima, posebno mesto pripadalo je Radio-televizijama Beograd i Novi Sad, dok su od štampanih prvaci ratnog huškanja bili Politika, Večernje Novosti i Politika Ekspres.

PRIPREMA TERENA ZA RAT – NAORUŽAVANJE BOSANSKIH SRBA

Pored intenzivnih medijskih priprema, Srbija je obavila i pripremu rata na terenu. Iako su sve strane bile spremne na mogućnost izbijanja rata i trudile se da se naoružaju, srpska strana bila je u nedostižnoj prednosti. To joj je obezbedila zvanična vlast u Srbiji. Slobodan Milošević već krajem osamdesetih preuzeo je u potpunosti kontrolu nad JNA. Vrh vojske uključio se u izbornu kampanju pred prve višestranačke izbore u Srbiji u decembru 1990. godine. Tadašnji načelnik generalštaba Veljko Kadijević otvoreno je zapretio građanima Srbije u slučaju da ne izaberu Slobodana Miloševića. Veza vojske i srpskog rukovodstva potpuno je ogoljena kada su na poziv Miloševića tenkovi JNA izašli na ulice Beograda 9. marta 1991. godine, kako bi zaplašili pristalice srpske opozicije i demonstrante. Rat u Hrvatskoj vođen je od strane JNA koja je direktno bila nadređena svim srpskim jedinicama (uključujući lokalne teritorijalne odbrane i policijske stanice koje su otkazale poslušnost Ministarstvu policije u Zagrebu).

Paralelno sa ratom u Hrvatskoj, Vojska Jugoslavije raspoređuje se u Bosni. Pred početak rata, od 17 korpusa tadašnje JNA, čak 11 njih bilo je smešteno u BiH. JNA otvoreno asistira SDS-u u naoružavanju Srba. U jednom od presretnutih razgovora između Karadžića i Miloševića (iz maja 1991. godine), srbijanski predsednik upućuje vođu bosanskih Srba da se javi komandantu banjalučkog korpusa Nikoli Uzelcu za naoružavanje Srba u području Bosanske krajine.

Drugi ešalon, koji je, pored medija, delovao dosta i na terenu, predstavljali su velikodostojnici Srpske pravoslavne crkve. Oni su gostovali na tribinama, organizovali skupove, koristili verske praznike za nacionalističke govore, učestvovali bez ikakve ograde na partijskim skupovima SDS-a i pisali tekstove promovišući nacionalizam. Uža specijalnost bila im je širenje straha u vidu podsećanja na Drugi svetski rat, otkopavanje jama sa žrtavama ustaškog režima i širenje svih mogućih teorija zavera (Vatikan, Kominternu, Zapad, masoni, islamske zemlje – svi su se udružili protiv Srba i pravoslavija). Njihova retorika često je bila još ratobornija od intelektualaca (posebno su se isticali vodeće vladike – Amfilohije Radović, Atanasije Jevtić, Nikolaj Mrđa, Vasilije Kačavenda itd).

Na samom začelju, ali ne bez uticaja, stajala je plejada estradnih i polu-estradnih ličnosti – pisaca, slikara, novinara, publicista, profesora, pevača, političara ili jednostavno egzibicionista kojima je davan ogroman prostor u medijima, potpuno nesrazmeran njihovim biografijama ili javnom ugledu. Njihove izjave bile su najotrovnije i najšokantnije, pre svega zbog činjenice da nisu imali nikakav intelektualni ili moralni integritet koji bi mogli da ugroze svojim javnim delovanjem. Plejada ovih ličnosti iskoristila je priliku da postanu medijske zvezde i vrlo agilno se posvetila širenju mržnje i dokazivanju neminovnosti rata (istakli su se ljudi kao što su Vojislav Šešelj, Mirko Jović, Dragoslav Bokan, Milicić od Mačve, Rajko Petrov Nogo, Gojko Đogo, Isidora Bjelica, Dragoš Kalajić, Nebojša Pajkić, Miroslub Jevtić, Nebojša Jevrić, Milovan Ilić Minimaks, beskrajna kolona pevača i zabavljača, predvodnika turbo-folk estetike koja je bila na vrhuncu i slično).

Prljav posao za režim u Beogradu obavili su novinari elektronskih i štampanih medija. Oni su delovali dvostruko – kao izveštači i novinari pravili su ratno-huškačke priloge i emisije, dok su sa druge strane sa uredničkih pozicija prostor davali isključivo nacionalistički

i pro-ratno orijentisanim javnim ličnostima. Perjanica ratno-huškačkog novinarstva i direktor Miloševićevog RTS-a, Milorad Vučelić, čak je dobio funkciju u jednoj od srpskih autonomnih oblasti u BiH, istočnoj Hercegovini. Tamo su ga imenovali za ministra inostranih poslova (sic!). Među elektronskim medijima, posebno mesto pripadalo je Radio-televizijama Beograd i Novi Sad, dok su od štampanih prvaci ratnog huškanja bili Politika, Večernje Novosti i Politika Ekspres.

PRIPREMA TERENA ZA RAT – NAORUŽAVANJE BOSANSKIH SRBA

Pored intenzivnih medijskih priprema, Srbija je obavila i pripremu rata na terenu. Iako su sve strane bile spremne na mogućnost izbijanja rata i trudile se da se naoružaju, srpska strana bila je u nedostižnoj prednosti. To joj je obezbedila zvanična vlast u Srbiji. Slobodan Milošević već krajem osamdesetih preuzeo je u potpunosti kontrolu nad JNA. Vrh vojske uključio se u izbornu kampanju pred prve višestranačke izbore u Srbiji u decembru 1990. godine. Tadašnji načelnik generalštaba Veljko Kadijević otvoreno je zapretio građanima Srbije u slučaju da ne izaberu Slobodana Miloševića. Veza vojske i srpskog rukovodstva potpuno je ogoljena kada su na poziv Miloševića tenkovi JNA izašli na ulice Beograda 9. marta 1991. godine, kako bi zaplašili pristalice srpske opozicije i demonstrante. Rat u Hrvatskoj vođen je od strane JNA koja je direktno bila nadređena svim srpskim jedinicama (uključujući lokalne teritorijalne odbrane i policijske stanice koje su otkazale poslušnost Ministarstvu policije u Zagrebu).

Paralelno sa ratom u Hrvatskoj, Vojska Jugoslavije raspoređuje se u Bosni. Pred početak rata, od 17 korpusa tadašnje JNA, čak 11 njih bilo je smešteno u BiH. JNA otvoreno asistira SDS-u u naoružavanju Srba. U jednom od presretnutih razgovora između Karadžića i Miloševića (iz maja 1991. godine), srbijanski predsednik upućuje vođu bosanskih Srba da se javi komandantu banjalučkog korpusa Nikoli Uzelcu za naoružavanje Srba u području Bosanske krajine.

Komandant Druge vojne oblasti, sa sedištem u Sarajevu, general Milutin Kukanjac u poverljivom izveštaju Generalštabu u martu 1992. godine saopštava, između ostalog i sledeće:

“Rukovodstvo srpskog naroda i Srbi u cjelini su spremni za rat. (...) Rukovodstvo SDS i srpski narod prihvataju Armiju, štite je gdje je to objektivno moguće, odazivaju se u ratne i dobrovoljačke jedinice. (...) Na prostoru 4. vojne oblasti u opštinama Kalinovik, Foča, Čajniče i Goražde ima 6.500 ljudi u dobrovoljačkim jedinicama (to je ranije formirao 4. korpus). JNA je podijelila 51.900 komada naoružanja a SDS 17.298 komada.”

SRBIJA U RATU U BIH – SA REČI NA DELA

Na samom početku rata u BiH, JNA otvoreno učestvuje u oružanim operacijama na srpskoj strani. Osim regularnih jedinica, koje su već smeštene u ovoj republici, upućuje im se i pomoć u vidu mobilisanih rezervista iz Srbije, dobrovoljačkih jedinica i specijalnih snaga osnovanih pod okriljem MUP-a Srbije i Službe državne bezbednosti Srbije. Sve ove jedinice formiraju se, opremaju i obučavaju na području Srbije. Odatle se šalju na ratišta širom BiH. Sve do kraja maja 1992. godine, JNA direktno vodi rat u susednoj BiH (u to vreme vrše se zločini u Bijeljini, Zvorniku, Foči, Mostaru, počinje opsada Sarajeva...)

Formalno, JNA se povlači iz BiH u maju 1992. godine nakon formiranja SRJ. Međutim, faktički, država Srbija nastavlja da aktivno pomaže VRS u opremi, novcu, oružju, ali i u ljudstvu. Po naređenju Generalštaba JNA svi oficiri koji su poreklom bili iz BiH postavljaju se na rukovodeće položaje u VRS. Takođe, specijalne jedinice oružanih snaga Srbije i SRJ nastavljaju da ratuju u ovoj državi.

I tokom izvršenja genocida u Srebrenici, jedinice srpske službe državne bezbednosti nalaze se u BiH. Tokom procesa za streljanje

šestorice muslimanskih dečaka i muškaraca kod Trnova, čula su se svedočenja da se na Jahorini u to vreme nalazio Franko Simatović Frenki, zamenik načelnika Službe državne bezbednosti Srbije i da je vodio operacije na tom području. Ovaj podatak prenebregnut je tokom suđenja pred Većem za ratne zločine u Beogradu. Ipak, nedvosmisleno je utvrđeno da je jedinica Škorpioni iz Hrvatske prešla na teritoriju BiH preko Srbije. Tužilaštvo u Srbiji nije postavilo pitanje ko je pustio grupu do zuba naoružanih ljudi sa kompletnom vojnom opremom i prevoznim sredstvima da prelazi međunarodne granice između Srbije, Hrvatske i BiH, ako se već tvrdi da nisu pripadali regularnim jedinicama države Srbije.

Sve vreme rata, kao i nakon njega, oficiri VRS primali su plate i penzije iz budžeta Srbije. Za ovu namenu vojni vrh Srbije oformio je poseban 30. kadrovski centar kome su pripadali oficiri i generali VRS. U ovom centru, na platnom spisku vodili su se i Ratko Mladić, Milan Gvero, Radislav Krstić i mnogi drugi. Centar je ukinut tek u martu 2001. godine, ali su oficiri VRS i dalje nastavili da primaju penzije iz Srbije. U potvrdi o penzijskom stažu Ratka Mladića izdatoj od strane Vojske Jugoslavije 2002. godine stoji da on nikada nije prekidao radni staž u Vojske Jugoslavije od 1976. do 2002. godine.

Načelnici generalštaba VJ bili su ovlašćeni da donose sve odluke o unapređenju i penzionisanju generala i oficira VRS. Takođe, odlukom tadašnjeg predsednika Koštunice, 2001. godine, svi oficiri koji su bili na spisku u 30. kadrovskom centru ravnopravno su konkurisali za pomoć iz stambenog fonda Vojske Jugoslavije.

SR Jugoslavija i Srbija finansirali su gotovo u potpunosti tokom rata u BiH Vojsku Republike Srpske. Osim plata, goriva i drugih materijalnih nabavki, Srbija je dopremala vojsci bosanskih Srba i skoro svo naoružanje i municiju. Ta činjenica nije se ni krila, pa tako o njoj otvoreno govori i Ratko Mladić prilikom podnošenja svojih izveštaja Skupštini Republike Srpske. Po njegovim rečima, Republika

Komandant Druge vojne oblasti, sa sedištem u Sarajevu, general Milutin Kukanjac u poverljivom izveštaju Generalštabu u martu 1992. godine saopštava, između ostalog i sledeće:

“Rukovodstvo srpskog naroda i Srbi u cjelini su spremni za rat. (...) Rukovodstvo SDS i srpski narod prihvataju Armiju, štite je gdje je to objektivno moguće, odazivaju se u ratne i dobrovoljačke jedinice. (...) Na prostoru 4. vojne oblasti u opštinama Kalinovik, Foča, Čajniče i Goražde ima 6.500 ljudi u dobrovoljačkim jedinicama (to je ranije formirao 4. korpus). JNA je podijelila 51.900 komada naoružanja a SDS 17.298 komada.”

SRBIJA U RATU U BIH – SA REČI NA DELA

Na samom početku rata u BiH, JNA otvoreno učestvuje u oružanim operacijama na srpskoj strani. Osim regularnih jedinica, koje su već smeštene u ovoj republici, upućuje im se i pomoć u vidu mobilisanih rezervista iz Srbije, dobrovoljačkih jedinica i specijalnih snaga osnovanih pod okriljem MUP-a Srbije i Službe državne bezbednosti Srbije. Sve ove jedinice formiraju se, opremaju i obučavaju na području Srbije. Odatle se šalju na ratišta širom BiH. Sve do kraja maja 1992. godine, JNA direktno vodi rat u susednoj BiH (u to vreme vrše se zločini u Bijeljini, Zvorniku, Foči, Mostaru, počinje opsada Sarajeva...)

Formalno, JNA se povlači iz BiH u maju 1992. godine nakon formiranja SRJ. Međutim, faktički, država Srbija nastavlja da aktivno pomaže VRS u opremi, novcu, oružju, ali i u ljudstvu. Po naređenju Generalštaba JNA svi oficiri koji su poreklom bili iz BiH postavljaju se na rukovodeće položaje u VRS. Takođe, specijalne jedinice oružanih snaga Srbije i SRJ nastavljaju da ratuju u ovoj državi.

I tokom izvršenja genocida u Srebrenici, jedinice srpske službe državne bezbednosti nalaze se u BiH. Tokom procesa za streljanje

šestorice muslimanskih dečaka i muškaraca kod Trnova, čula su se svedočenja da se na Jahorini u to vreme nalazio Franko Simatović Frenki, zamenik načelnika Službe državne bezbednosti Srbije i da je vodio operacije na tom području. Ovaj podatak prenebregnut je tokom suđenja pred Većem za ratne zločine u Beogradu. Ipak, nedvosmisleno je utvrđeno da je jedinica Škorpioni iz Hrvatske prešla na teritoriju BiH preko Srbije. Tužilaštvo u Srbiji nije postavilo pitanje ko je pustio grupu do zuba naoružanih ljudi sa kompletnom vojnom opremom i prevoznim sredstvima da prelazi međunarodne granice između Srbije, Hrvatske i BiH, ako se već tvrdi da nisu pripadali regularnim jedinicama države Srbije.

Sve vreme rata, kao i nakon njega, oficiri VRS primali su plate i penzije iz budžeta Srbije. Za ovu namenu vojni vrh Srbije oformio je poseban 30. kadrovski centar kome su pripadali oficiri i generali VRS. U ovom centru, na platnom spisku vodili su se i Ratko Mladić, Milan Gvero, Radislav Krstić i mnogi drugi. Centar je ukinut tek u martu 2001. godine, ali su oficiri VRS i dalje nastavili da primaju penzije iz Srbije. U potvrdi o penzijskom stažu Ratka Mladića izdatoj od strane Vojske Jugoslavije 2002. godine stoji da on nikada nije prekidao radni staž u Vojske Jugoslavije od 1976. do 2002. godine.

Načelnici generalštaba VJ bili su ovlašćeni da donose sve odluke o unapređenju i penzionisanju generala i oficira VRS. Takođe, odlukom tadašnjeg predsednika Koštunice, 2001. godine, svi oficiri koji su bili na spisku u 30. kadrovskom centru ravnopravno su konkurisali za pomoć iz stambenog fonda Vojske Jugoslavije.

SR Jugoslavija i Srbija finansirali su gotovo u potpunosti tokom rata u BiH Vojsku Republike Srpske. Osim plata, goriva i drugih materijalnih nabavki, Srbija je dopremala vojsci bosanskih Srba i skoro svo naoružanje i municiju. Ta činjenica nije se ni krila, pa tako o njoj otvoreno govori i Ratko Mladić prilikom podnošenja svojih izveštaja Skupštini Republike Srpske. Po njegovim rečima, Republika

Srpska je od početka rata u BiH do kraja 1994. godine, iz sopstvene proizvodnje obezbedila samo 1,49 odsto pešadijske i 26,2 odsto artiljerijske municije. Uz zanemarljivu količinu koja je uvezena, sve ostalo došlo je ili od zaliha koje im je ostavila JNA ili od direktne pomoći iz Srbije. Vojna tehnika remontovana je u fabrikama u Srbiji. Lečenje ranjenika takođe je bilo organizovano u vojnim bolnicama u Srbiji. Helikopteri Vojske i policije SRJ i Srbije sve vreme rata su kršili zabranu letova i prevozili naoružanje Srbima u BiH.

Naoružavanje bosanskih Srba u potpunosti je rasvetljeno tokom suđenja Slobodanu Miloševiću u Hagu kroz brojne izvedene dokaze. Utvrđeno je da se naoružavanje odvijalo pre svega kroz Vojsku SRJ, policiju Srbije, direktnim naoružavanjem "dobrovoljačkih" jedinica u Srbiji i njihovim slanjem u BiH, preko Savezne uprave carina koju je vodio Mihalj Kertes, kao i preko para-humanitarnih organizacija kakva je bila Matica iseljenika na čelu sa Branom Crnčevićem. Finansijski sistem SRJ, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine bio je potpuno integrisan. Emisiju novca vršila je Narodna banka Jugoslavije. Svi troškovi Republike Srpske (kao i RSK) pokriveni su iz primarne i sive emisije NBS, kao i uzimanjem dinarskih kredita od NBJ (koji su obezvređivani inflacijom, pa su u suštini predstavljali poklon). Iz zapisnika sa sednica Vrhovnog saveta odbrane SRJ jasno je da su se finansijski planovi i budžeti pravili zajedno za sve tri "srpske" vojske.

U izjavi koju je dao istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu tokom istrage oko pronevere velikih količina novca sa carine, sam Slobodan Milošević priznao je finansiranje VRS:

"...to se tiče sredstava koja su potrošena na naoružanje, municiju i druge potrebe Vojske Republike Srpske i Republike Srpske Krajine, ti rashodi predstavljaju državnu tajnu i zbog državnih interesa nisu

mogli biti predviđeni Zakonom o budžetu, koji je javan dokument. Isto važi i za rashode nastale nabavkom naoružanja, od igle do lokomotive, za snage bezbednosti i posebno za specijalne anti-terorističke snage, od lakog naoružanja i opreme do helikoptera i drugog naoružanja koje je i danas tamo gde je, i sve to nije objavljivano jer se radi o državnoj tajni, kao i sve ostalo to je obezbeđeno za Vojsku Republike Srpske. Prema mom mišljenju, te stvari bi još uvek trebale biti državna tajna..."

DRUGA SRBIJA – OTPOR RATU U BIH

Otpor ratu u BiH bio je pitanje časti. Nije bilo ni lako ni bezbedno suprotstaviti se galopirajućem ludilu podsticanom od institucija, medija i „uglednih“ pojedinaca. To, međutim, nije zaustavilo one najhrabrije. Otpor su pružili građani, organizovani u tek nastale nevladine organizacije, intelektualci i umetnička i kulturna elita Beograda. Otpor se manifestovao kroz ulične akcije, tribine, peticije i građanske proteste. Svoj vrhunac antiratni pokret u Srbiji dostiže upravo sa početkom rata u Bosni i Hercegovini. Bio je ovo mali korak za mir, ali veliki za budućnost Srbije. Iako nisu imali nikakve šanse protiv uhdane mašinerije režima i elita u Srbiji, anti-ratni aktivisti uspeali su da barem delimično spasu obraz Srbiji. Oni su omogućili da danas postoji pokret koji se bori za nove društvene vrednosti – pravdu za žrtve, istinu o ratovima (i o ulozi Srbije u njima) i temeljnu reformu države i društva kao jedinu garanciju da se ratovi i zločini više nikada neće ponoviti.

Dragan Popović
Programski direktor

Srpska je od početka rata u BiH do kraja 1994. godine, iz sopstvene proizvodnje obezbedila samo 1,49 odsto pešadijske i 26,2 odsto artiljerijske municije. Uz zanemarljivu količinu koja je uvezena, sve ostalo došlo je ili od zaliha koje im je ostavila JNA ili od direktne pomoći iz Srbije. Vojna tehnika remontovana je u fabrikama u Srbiji. Lečenje ranjenika takođe je bilo organizovano u vojnim bolnicama u Srbiji. Helikopteri Vojske i policije SRJ i Srbije sve vreme rata su kršili zabranu letova i prevozili naoružanje Srbima u BiH.

Naoružavanje bosanskih Srba u potpunosti je rasvetljeno tokom suđenja Slobodanu Miloševiću u Hagu kroz brojne izvedene dokaze. Utvrđeno je da se naoružavanje odvijalo pre svega kroz Vojsku SRJ, policiju Srbije, direktnim naoružavanjem "dobrovoljačkih" jedinica u Srbiji i njihovim slanjem u BiH, preko Savezne uprave carina koju je vodio Mihalj Kertes, kao i preko para-humanitarnih organizacija kakva je bila Matica iseljenika na čelu sa Branom Crnčevićem. Finansijski sistem SRJ, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine bio je potpuno integrisan. Emisiju novca vršila je Narodna banka Jugoslavije. Svi troškovi Republike Srpske (kao i RSK) pokriveni su iz primarne i sive emisije NBS, kao i uzimanjem dinarskih kredita od NBJ (koji su obezvređivani inflacijom, pa su u suštini predstavljali poklon). Iz zapisnika sa sednica Vrhovnog saveta odbrane SRJ jasno je da su se finansijski planovi i budžeti pravili zajedno za sve tri "srpske" vojske.

U izjavi koju je dao istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu tokom istrage oko pronevere velikih količina novca sa carine, sam Slobodan Milošević priznao je finansiranje VRS:

"...to se tiče sredstava koja su potrošena na naoružanje, municiju i druge potrebe Vojske Republike Srpske i Republike Srpske Krajine, ti rashodi predstavljaju državnu tajnu i zbog državnih interesa nisu

mogli biti predviđeni Zakonom o budžetu, koji je javan dokument. Isto važi i za rashode nastale nabavkom naoružanja, od igle do lokomotive, za snage bezbednosti i posebno za specijalne anti-terorističke snage, od lakog naoružanja i opreme do helikoptera i drugog naoružanja koje je i danas tamo gde je, i sve to nije objavljivano jer se radi o državnoj tajni, kao i sve ostalo to je obezbeđeno za Vojsku Republike Srpske. Prema mom mišljenju, te stvari bi još uvek trebale biti državna tajna..."

DRUGA SRBIJA – OTPOR RATU U BIH

Otpor ratu u BiH bio je pitanje časti. Nije bilo ni lako ni bezbedno suprotstaviti se galopirajućem ludilu podsticanom od institucija, medija i „uglednih“ pojedinaca. To, međutim, nije zaustavilo one najhrabrije. Otpor su pružili građani, organizovani u tek nastale nevladine organizacije, intelektualci i umetnička i kulturna elita Beograda. Otpor se manifestovao kroz ulične akcije, tribine, peticije i građanske proteste. Svoj vrhunac antiratni pokret u Srbiji dostiže upravo sa početkom rata u Bosni i Hercegovini. Bio je ovo mali korak za mir, ali veliki za budućnost Srbije. Iako nisu imali nikakve šanse protiv uhdane mašinerije režima i elita u Srbiji, anti-ratni aktivisti uspeali su da barem delimično spasu obraz Srbiji. Oni su omogućili da danas postoji pokret koji se bori za nove društvene vrednosti – pravdu za žrtve, istinu o ratovima (i o ulozi Srbije u njima) i temeljnu reformu države i društva kao jedinu garanciju da se ratovi i zločini više nikada neće ponoviti.

Dragan Popović
Programski direktor

SLUŠAJ 'VAMO!

*Mir je najlepša devojka Koju ne može imati svako.
Ako ne mogu da letim Ja neću da puzim*

*Jer kad puzim Ja ne mogu da guzim.
MIR! MIR, BRATE, MIR!*

*Nećemo da pobeđi Narodna muzika. Više volim tebe
mladu Nego pušku da mi dadu.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Prijave borbe U ljubavne torbe.
Manje pucaj, Više tucaj.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Suviše si mlad Da bi popio
'lad. Ispod šlema Mozga nema.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Kuda svi Nemoj i ti.
Jer ko izda Biće prokleta pizda.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Ne možeš pobeći Od nečeg
što je tu, Sveprisutno.*

MIR! MIR, BRATE, MIR! Rimtutituki... Rimtutituki... Mir...

*Koliko vas još ima? Koliko vas još ima? Na parove
razbrojs'!*

*Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi!
Drugi! Prvi!*

*Mir... Mir je najlepša devojka Koju ne može imati svako!
Mir... Mir, brate, Mir...*

*Ako ne mogu da letim Ja neću da puzim
Jer kad puzim Ja ne mogu da guzim!*

Mir, brate, Mir... Mir, brate, brate...

*Ispod šlema Mozga nema. Mir, brate, Mir... Mir... Mir...
Mir, brate, Mir... Brate, Mir...*

"Slušaj 'vamo", anti-ratni singl ad hoc sastava Rimtutituki snimljen je januara 1992. godine, besplatno u zemunskom studiju "Pink", pod pokroviteljstvom radija B92. Borko, Cane, Anton (Partibrejkers), Milan (EKV), Gile, Švaba, Čavke (Električni orgazam) i Jovec (ex Električni orgazam) oformili su Rimtutituki na potpisivanju peticije protiv mobilizacije, pred početak rata u Bosni i Hercegovini.

Osnivanje benda predložili su Čavke i Cane, Gile i Anton su na prvoj probi počeli da prave muziku, a Cane tekst za pesmu "Slušaj 'vamo". Milan Mladenović je kasnije dodao 'slajd' gitaru i prateće vokale. Singl ploču sa dve verzije pesme objavio je PGP RT Beograd.

SLUŠAJ 'VAMO!

*Mir je najlepša devojka Koju ne može imati svako.
Ako ne mogu da letim Ja neću da puzim*

*Jer kad puzim Ja ne mogu da guzim.
MIR! MIR, BRATE, MIR!*

*Nećemo da pobeđi Narodna muzika. Više volim tebe
mladu Nego pušku da mi dadu.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Prijave borbe U ljubavne torbe.
Manje pucaj, Više tucaj.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Suviše si mlad Da bi popio
'lad. Ispod šlema Mozga nema.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Kuda svi Nemoj i ti.
Jer ko izda Biće prokleta pizda.*

*MIR! MIR, BRATE, MIR! Ne možeš pobeći Od nečeg
što je tu, Sveprisutno.*

MIR! MIR, BRATE, MIR! Rimtutituki... Rimtutituki... Mir...

*Koliko vas još ima? Koliko vas još ima? Na parove
razbrojs'!*

*Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi! Drugi! Prvi!
Drugi! Prvi!*

*Mir... Mir je najlepša devojka Koju ne može imati svako!
Mir... Mir, brate, Mir...*

*Ako ne mogu da letim Ja neću da puzim
Jer kad puzim Ja ne mogu da guzim!*

Mir, brate, Mir... Mir, brate, brate...

*Ispod šlema Mozga nema. Mir, brate, Mir... Mir... Mir...
Mir, brate, Mir... Brate, Mir...*

"Slušaj 'vamo", anti-ratni singl ad hoc sastava Rimtutituki snimljen je januara 1992. godine, besplatno u zemunskom studiju "Pink", pod pokroviteljstvom radija B92. Borko, Cane, Anton (Partibrejkers), Milan (EKV), Gile, Švaba, Čavke (Električni orgazam) i Jovec (ex Električni orgazam) oformili su Rimtutituki na potpisivanju peticije protiv mobilizacije, pred početak rata u Bosni i Hercegovini.

Osnivanje benda predložili su Čavke i Cane, Gile i Anton su na prvoj probi počeli da prave muziku, a Cane tekst za pesmu "Slušaj 'vamo". Milan Mladenović je kasnije dodao 'slajd' gitaru i prateće vokale. Singl ploču sa dve verzije pesme objavio je PGP RT Beograd.

„Ispada da je moralno ubijati ljude, a nemoralno voditi ljubav“, rekao je Anton listu „International weekly“ marta 1992. godine, aludirajući na tekst pesme. Članovi Rimtutitukija su tvrdili da njihovo okupljanje „nije u igri neke politike, već je stav generacijskih istomišljenika“, kako i kažu u pesmi - „Ne možeš pobeći od nečeg što je sveprisutno“.

Projekat Rimtutituki promovisan je 2. marta '92. u beogradskom Muzeju kinoteke, a singl „Slušaj 'vamo“ šest dana kasnije na beogradskim ulicama. Pošto nisu dobili dozvolu od vlasti za održavanje koncerta, osmorica muzičara su svirali na kamionu koji je kružio od Slavije do Kalemegdana i delili besplatne singlice.

„Nismo očekivali da ćemo svojom akcijom promeniti neke stvari, zaustaviti rat. Ali, imali smo instinktivnu potrebu da kažemo nešto povodom onog što se dešavalo u zemlji i okruženju“, rekao je Jovec. „Kad je počeo rat, bio sam prilično zatečen. Ja sam pripadao ljudima koji nisu mogli da veruju da će da dođe do takve eskalacije ludila. Nedelju dana pre početka rata u Bosni svirali smo u Sarajevu. Sećam se jer su Partibrejkersi sedam dana kasnije trebali da sviraju, u petak i subotu. Odsvirali su petak, u subotu je počeo rat. Ja nisam mogao da verujem, jer sam pre svega živio u nekom svom svetu mašte, u kom uglavnom i živim ceo život, u kom nema puno uvida u to što se zapravo dešavalo u glavama ljudi koji su sve to pripremali“, kazao je Srđan Gojković Gile 23. januara 2010. godine 'samostalnom srpskom tjedniku' „Novosti“, koji izlazi u Hrvatskoj.

On je istakao da su članovi Rimtutitukija imali probleme zbog objavljivanja singla:

„Koliko se sećam, Cane je čak imao neprijatan susret sa nekim nasilnim tipom koji je vadio pištolj na njega sa pričom 'Ma kakav mir, brate, rat, brate, rat!' To je bio konkretan incident, ali smo nezvanično bili blokirani na svim medijima i nisu se puštale pesme niti jednog od tih bendova u zvaničnim programima. Imali smo tzv. tihu blokadu“.

„Ispada da je moralno ubijati ljude, a nemoralno voditi ljubav“, rekao je Anton listu „International weekly“ marta 1992. godine, aludirajući na tekst pesme. Članovi Rimtutitukija su tvrdili da njihovo okupljanje „nije u igri neke politike, već je stav generacijskih istomišljenika“, kako i kažu u pesmi - „Ne možeš pobeći od nečeg što je sveprisutno“.

Projekat Rimtutituki promovisan je 2. marta '92. u beogradskom Muzeju kinoteke, a singl „Slušaj 'vamo“ šest dana kasnije na beogradskim ulicama. Pošto nisu dobili dozvolu od vlasti za održavanje koncerta, osmorica muzičara su svirali na kamionu koji je kružio od Slavije do Kalemegdana i delili besplatne singlice.

„Nismo očekivali da ćemo svojom akcijom promeniti neke stvari, zaustaviti rat. Ali, imali smo instinktivnu potrebu da kažemo nešto povodom onog što se dešavalo u zemlji i okruženju“, rekao je Jovec. „Kad je počeo rat, bio sam prilično zatečen. Ja sam pripadao ljudima koji nisu mogli da veruju da će da dođe do takve eskalacije ludila. Nedelju dana pre početka rata u Bosni svirali smo u Sarajevu. Sećam se jer su Partibrejkersi sedam dana kasnije trebali da sviraju, u petak i subotu. Odsvirali su petak, u subotu je počeo rat. Ja nisam mogao da verujem, jer sam pre svega živio u nekom svom svetu mašte, u kom uglavnom i živim ceo život, u kom nema puno uvida u to što se zapravo dešavalo u glavama ljudi koji su sve to pripremali“, kazao je Srđan Gojković Gile 23. januara 2010. godine 'samostalnom srpskom tjedniku' „Novosti“, koji izlazi u Hrvatskoj.

On je istakao da su članovi Rimtutitukija imali probleme zbog objavljivanja singla:

„Koliko se sećam, Cane je čak imao neprijatan susret sa nekim nasilnim tipom koji je vadio pištolj na njega sa pričom 'Ma kakav mir, brate, rat, brate, rat!' To je bio konkretan incident, ali smo nezvanično bili blokirani na svim medijima i nisu se puštale pesme niti jednog od tih bendova u zvaničnim programima. Imali smo tzv. tihu blokadu“.

Na drugom, dozvoljenom koncertu Rimtutitukija, na Trgu republike je vlastima u Beogradu poslata poruka „S.O.S. mir ili ne računajte na nas,“ posvećena nastojanjima da se očuva mir u BiH. Na antiratne poruke beogradskih muzičara predstavnici/ce vlasti nisu reagovali/e.

Na tom koncertu, koji je organizovao Centar za antiratnu akciju, nastupili su i Boye, Obojeni program, Milan Mladenović, Električni orgazam i Rambo Amadeus. Milan je o tome 1. maja 1992. godine listu „NIN“ rekao:

„Mislim da je taj koncert bio više generacijski skup ljudi, koji su pokušali da pokažu da mlada generacija razmišlja na drugačiji način o događajima u zemlji. To je jedan od načina da se ljudi okupe oko nečega što nije nacionalistički ni politički obojeno. Mislim da su tamo bili mladi, kao i oni koji bi želeli da vide neku budućnost u ovoj zemlji, svi koji bi želeli da žive normalnim životom... Zato bih to nazvao skupom svih normalnih ljudi u Beogradu“.

Juna 1992, Rimtutituki je svirao u Beču u okviru antiratnog i antirasističkog festivala. Septembra naredne godine, bend je zajedno sa EKV-om, Partibrejkersima i Vješticama nastupao u Pragu i Berlinu na koncertima pod nazivom „Ko to tamo preva“, na kojim je izveo nekoliko pesama koje je trebalo da se nađu na albumu. Međutim, kako su i EKV i Partibrejkersi pripremali nova izdanja, te pesme nisu nikad snimljene.

Iako su to želeli članovi benda, Rimtutituki nije nikad nastupao u ostalim gradovima bivše SFRJ. Kada je trebalo da gostuju u Banjaluci, Milan Mladenović je otkazao nastup, iz protesta što je eksplozivom srušena najstarija i najpoznatija banjalučka džamija Ferhadija, sagrađena 1579. godine.

Dušan Lopušina

Na drugom, dozvoljenom koncertu Rimtutitukija, na Trgu republike je vlastima u Beogradu poslata poruka „S.O.S. mir ili ne računajte na nas,“ posvećena nastojanjima da se očuva mir u BiH. Na antiratne poruke beogradskih muzičara predstavnici/ce vlasti nisu reagovali/e.

Na tom koncertu, koji je organizovao Centar za antiratnu akciju, nastupili su i Boye, Obojeni program, Milan Mladenović, Električni orgazam i Rambo Amadeus. Milan je o tome 1. maja 1992. godine listu „NIN“ rekao:

„Mislim da je taj koncert bio više generacijski skup ljudi, koji su pokušali da pokažu da mlada generacija razmišlja na drugačiji način o događajima u zemlji. To je jedan od načina da se ljudi okupe oko nečega što nije nacionalistički ni politički obojeno. Mislim da su tamo bili mladi, kao i oni koji bi želeli da vide neku budućnost u ovoj zemlji, svi koji bi želeli da žive normalnim životom... Zato bih to nazvao skupom svih normalnih ljudi u Beogradu“.

Juna 1992, Rimtutituki je svirao u Beču u okviru antiratnog i antirasističkog festivala. Septembra naredne godine, bend je zajedno sa EKV-om, Partibrejkersima i Vješticama nastupao u Pragu i Berlinu na koncertima pod nazivom „Ko to tamo preva“, na kojim je izveo nekoliko pesama koje je trebalo da se nađu na albumu. Međutim, kako su i EKV i Partibrejkersi pripremali nova izdanja, te pesme nisu nikad snimljene.

Iako su to želeli članovi benda, Rimtutituki nije nikad nastupao u ostalim gradovima bivše SFRJ. Kada je trebalo da gostuju u Banjaluci, Milan Mladenović je otkazao nastup, iz protesta što je eksplozivom srušena najstarija i najpoznatija banjalučka džamija Ferhadija, sagrađena 1579. godine.

Dušan Lopušina

OTPOR RATU U BOSNI I HERCEGOVINI

Tokom 1991. i 1992. godine u Srbiji je organizovan niz akcija kroz koje su građani i građanke, kulturna i umetnička elita, nezavisni mediji, kao i pojedini politički predstavnici i predstavnice pokušali da izraze protest protiv rata na području bivše Jugoslavije. Iako malobrojni i nemoćni da se suprotstave uhodanoj mašineriji koju su predvodili vojni i državni vrh Srbije, protivnici i protivnice rata su pronašli načine da pokažu da u Srbiji postoje i oni koji drugačije razmišljaju.

Sa prvim sukobima na teritoriji Bosne i Hercegovine, početkom marta 1992. godine, novinari i novinarka Radija B92 u strogom centru grada organizovali su akciju "Barikadom na barikade." Njihova ideja je bila da se na duhovit način narugaju aktuelnoj političkoj situaciji, suprotstavljajući svoje šaljive barikade onim stvarnim, širom Jugoslavije. Nedeljnik "Vreme" od marta 1992. godine piše da je Krizni štab Radija b92 zapretio da će držati barikade do ispunjenja njihovih zahteva: da se tokom dana ukinu listovi "Vreme" i "Borba", da se zabrani emitovanje NTV Studija B van teritorije opštine Savski venac, da se RTS-u omogući nesmetan rad na celoj teritoriji Srbije, da se Radmilo Bogdanović vrati na mesto ministra unutrašnjih poslova Srbije, kako bi MUP branio demonstrante, kao 9. marta prethodne godine... Lista ultimatumata je bila otvorena, tako da su građani i građanke mogli da dopisuju svoje zahteve. Nakon nekoliko dana držanja barikade između Cetinjske i Šafarikove ulice u Beogradu, Krizni štab se povukao, a kao uspeh ove akcije naveli su da su na nekoliko dana sprečili pristup restoranu "Kod Šace" gde su se u to vreme glavni urednici i direktori režimskih medija hranili "na pismo".

Kada je u maju 1992. počelo bombardovanje Sarajeva, u Beogradu su organizovane mirovne demonstracije, sa zahtevom da vojska bosanskih Srba obustavi granatiranje grada. Glavni organizator je bio Pokret građanskog otpora. Jedna od njegovih najaktivnijih članica,

Borka Pavićević, predložila je da se glavnom gradskom ulicom proneše crni flor. U ovim demonstracijama učestvovalo je sto hiljada ljudi, kojima su se pridružili i aktivisti i aktivistkinje Srpskog pokreta obnove. Oni koji su učestvovali u ovoj akciji sećaju se da im je bilo nelagodno što su, dok su uzvikivali anti-ratne poruke, bili okruženi uniformisanim pripadnicima Srpske garde, koji su obezbeđivali skup.

Sledeća uspešna akcija mirovnog pokreta je bio rok koncert, organizovan aprila 1992. u Beogradu, pod nazivom "Ne računajte na nas". Akcija je bila smišljena kao akt solidarnosti sa građanima i građankama Sarajeva i svim žrtvama rata. Koproducent tog događaja je bio Nezavisni radio B92, koji je podržala urbana omladina, kao i veliki broj studenata i srednjoškolaca, koji su nešto kasnije, pred kraj školske godine organizovali svoje akcije – proteste protiv rata. Usledile su akcije "Sve predsednikove bebe" i "Debeli Srbi protiv sankcija".

U svim ovim događajima žene su zauzimale značajnu ulogu. Izuzetak je pokret dezertera i onih koji su izbegavali mobilizaciju. Taj pokret je bio veoma brojan, pošto je 1991. i 1992. Veliki broj muškaraca odbio da ide u rat. U Aleksincu je grupa od nekoliko hiljada vojnih obveznika kolektivno odbila da pođe u rat, izjavivši da to nije njihov rat. Rekli su da bi svi pošli ako bi Srbija bila napadnuta, ali odbijaju da ratuju u Hrvatskoj ili na nekom drugom mestu u Jugoslaviji.

Iako nisu imali kapacitete, ni sredstva da se uspešno suprotstave ratu i onima koji su ga zagovarali i na teritorijama susednih republika sprovedili, ovi pojedinci i pojednice, kao i pokreti u koje su se organizovali, ostaće upamćeni po hrabrosti koju su iskazali u pokušaju da se o Sbjii pošalje drugačije slika od one koju je zvanična politika plasirala. Oni nisu uspeali da spreče rat na prostoru bivše Jugoslavije, ali će njihova hrabrost da javno izraze neslaganje sa ratom, ostati upamćena.

Jasmina Lazović

OTPOR RATU U BOSNI I HERCEGOVINI

Tokom 1991. i 1992. godine u Srbiji je organizovan niz akcija kroz koje su građani i građanke, kulturna i umetnička elita, nezavisni mediji, kao i pojedini politički predstavnici i predstavnice pokušali da izraze protest protiv rata na području bivše Jugoslavije. Iako malobrojni i nemoćni da se suprotstave uhodanoj mašineriji koju su predvodili vojni i državni vrh Srbije, protivnici i protivnice rata su pronašli načine da pokažu da u Srbiji postoje i oni koji drugačije razmišljaju.

Sa prvim sukobima na teritoriji Bosne i Hercegovine, početkom marta 1992. godine, novinari i novinarka Radija B92 u strogom centru grada organizovali su akciju "Barikadom na barikade." Njihova ideja je bila da se na duhovit način narugaju aktuelnoj političkoj situaciji, suprotstavljajući svoje šaljive barikade onim stvarnim, širom Jugoslavije. Nedeljnik "Vreme" od marta 1992. godine piše da je Krizni štab Radija b92 zapretio da će držati barikade do ispunjenja njihovih zahteva: da se tokom dana ukinu listovi "Vreme" i "Borba", da se zabrani emitovanje NTV Studija B van teritorije opštine Savski venac, da se RTS-u omogući nesmetan rad na celoj teritoriji Srbije, da se Radmilo Bogdanović vrati na mesto ministra unutrašnjih poslova Srbije, kako bi MUP branio demonstrante, kao 9. marta prethodne godine... Lista ultimatumata je bila otvorena, tako da su građani i građanke mogli da dopisuju svoje zahteve. Nakon nekoliko dana držanja barikade između Cetinjske i Šafarikove ulice u Beogradu, Krizni štab se povukao, a kao uspeh ove akcije naveli su da su na nekoliko dana sprečili pristup restoranu "Kod Šace" gde su se u to vreme glavni urednici i direktori režimskih medija hranili "na pismo".

Kada je u maju 1992. počelo bombardovanje Sarajeva, u Beogradu su organizovane mirovne demonstracije, sa zahtevom da vojska bosanskih Srba obustavi granatiranje grada. Glavni organizator je bio Pokret građanskog otpora. Jedna od njegovih najaktivnijih članica,

Borka Pavićević, predložila je da se glavnom gradskom ulicom proneše crni flor. U ovim demonstracijama učestvovalo je sto hiljada ljudi, kojima su se pridružili i aktivisti i aktivistkinje Srpskog pokreta obnove. Oni koji su učestvovali u ovoj akciji sećaju se da im je bilo nelagodno što su, dok su uzvikivali anti-ratne poruke, bili okruženi uniformisanim pripadnicima Srpske garde, koji su obezbeđivali skup.

Sledeća uspešna akcija mirovnog pokreta je bio rok koncert, organizovan aprila 1992. u Beogradu, pod nazivom "Ne računajte na nas". Akcija je bila smišljena kao akt solidarnosti sa građanima i građankama Sarajeva i svim žrtvama rata. Koproducent tog događaja je bio Nezavisni radio B92, koji je podržala urbana omladina, kao i veliki broj studenata i srednjoškolaca, koji su nešto kasnije, pred kraj školske godine organizovali svoje akcije – proteste protiv rata. Usledile su akcije "Sve predsednikove bebe" i "Debeli Srbi protiv sankcija".

U svim ovim događajima žene su zauzimale značajnu ulogu. Izuzetak je pokret dezertera i onih koji su izbegavali mobilizaciju. Taj pokret je bio veoma brojan, pošto je 1991. i 1992. Veliki broj muškaraca odbio da ide u rat. U Aleksincu je grupa od nekoliko hiljada vojnih obveznika kolektivno odbila da pođe u rat, izjavivši da to nije njihov rat. Rekli su da bi svi pošli ako bi Srbija bila napadnuta, ali odbijaju da ratuju u Hrvatskoj ili na nekom drugom mestu u Jugoslaviji.

Iako nisu imali kapacitete, ni sredstva da se uspešno suprotstave ratu i onima koji su ga zagovarali i na teritorijama susednih republika sprovedili, ovi pojedinci i pojednice, kao i pokreti u koje su se organizovali, ostaće upamćeni po hrabrosti koju su iskazali u pokušaju da se o Sbjii pošalje drugačije slika od one koju je zvanična politika plasirala. Oni nisu uspeali da spreče rat na prostoru bivše Jugoslavije, ali će njihova hrabrost da javno izraze neslaganje sa ratom, ostati upamćena.

Jasmina Lazović